

A lumbriai márkik tágas nemesi kúriája, a palota, ahogyan Lorenza sivar városában hívták, olyan volt, mint titokzatos, néma emlékek tárháza. Annak ellenére, hogy laktak benne, utcára nyíló ablakai és erkélyei csaknem mindig zárva maradtak. Homlokzata, a Lumbria-nemzetség nagy domború címerpajzsával, délre nézett, a székesegyház nagy terére, szemben a templom súlyos barokk épületével; de itt minden ablak állandóan csukva volt, mert majdnem mindig odasütött a nap, és Lorenzában alig akadnak bozús napok. Már pedig a lumbriai márki úr ökegyelmessége, don Rodrigo Saurez de Tejada irtózott a napfénytől és a szabad levegőtől. „Az utca pora és a napfény — szokta mondogatni — csak elveszi a bútorok fényét, tönkreteszi a lakást, és aztán a legyek...” A márki valósággal irtózott a legyektől, hiszen azok jöhetnek valami rongyos koldusról, vagy éppen egy ótvarosról is. Reszketve gondolt arra, hogy plebejus betegségek fertőzhetik meg. Olyan piszkosak voltak az emberek Lorenzában és vidékén...

Hátul a ház a folyó fölött uralkodó meredek sziklára nyílt. Borostyán-takaró fődte ezen a részen nagy foltokban a palotát. És bár a borostyán egerek és más kártevő állatok búvóhelye volt, a márki tiszteletben tartotta, mint családi hagyományt. Ide szokott kiülni olvasni az árnyékban egy erkélyre; itt nem bántotta a nap és a legyek, s olvasás közben altatódalt dúdolt neki a folyó zúgása, a folyóé, amely nyögve haladt szűk medrében és tajtékos hullámokkal erőlködött utat vágni magának a szikla kiszögellései között.

A lumbriai márki úr ökegyelmessége két lányával élt itt — a nagyobbik Karolina, a kisebbik Lujza névre hallgatott — és második feleségével, Vicenta asszonnyal, ezzel a bozús kedélyű hölgygel, aki, ha éppen nem aludt, állandóan panaszkodott mindenre, de különösen a zajra. Mert ahogy a márki félt a naptól, úgy rettegett a márkiné a zajtól. És míg amaz nyári délutánokon kiment az árnyas balkonra, a borostyán közé, hogy a folyó százados énekének hangjainál olvasson, addig az úrnő az előlő szalonban maradt; ott pihent egy atlaszhuzatú öreg karosszékekben, ahová nem ért el a nap, s altatódala a székesegyház terének csöndje volt.

A lumbriai márkinak nem volt férfiutóda; ez volt életének legfajóbb tövise. Hiszen ezert vette el — kevéssel azután, hogy özvegyen maradt — donna Vicentát, de az asszony nem tudta megajándékozni gyermekkel.

A márki élete olyan monotonul és egyformán, olyan szokásos és szer-tartásos módon folyt mindennap, mint ahogyan a folyó jajongott a szikla tövében és a zsolozsma pergett a székesegyház káptalanjának ajkán. Igazgatta földjeit és legelőit, olykor egy-egy rövid látogatást tett rajtuk, esténkint pedig megvolt a kártyapartija, amelynek tagjai voltak: a gyón-tató, egyben a család bizalmas tanácsadója, egy javadalmas, és a jószág-kormányzó. Ugyanabban az órában érkeztek meg, áthaladtak a nagy kapu alatt, amelyen ott hivalkodott Jézus Szentséges Szívének emlé-mája a fölírással: „Uralkodni fogok Spanyolországban, és jobban fognak tisztelni ott, mint másutt”, körülülték a már elkészített kis asztalt — télen a nyugágyat — és amikor elütötte a tized, egy óramű pontosságá-val kerekedtek föl, — ha éppen ki is volt osztva a lap, — és búcsút vettek másnapig. Közben a márkiné szunyókált, a leányok pedig kézi-munkáztak, épületes könyveket olvastak, — esetleg másféléket is, ha titokban hozzájutottak, — vagy civakodtak egymással.

Mert Karolinának és Lujzának civakodnia kellett; mi mással ütötték volna agyon a nap és legyek elől elzárt szalontól a repkénytakarós falakig áradó unalmat. Karolina, a nagyobbik, gyűlölte a napot, akárcsak az apja, merev volt és őrizte a ház hagyományait; Lujza viszont szeretett volna énekelni, kihajolni az ablakon vagy az erkélyen, sőt még cserépes virágokat is tartott az erkélyén, ami a márki szerint nagyon közönséges szokás volt. — Nem elég neked a kert? — mondta a lányának, a palotához tartozó tenyérnyi kis kertre utalva, ahová azonban csak ritkán mentek le a ház lakói. Lujza azonban szívesen tartott cserepeket hálósobája erkélyén, amely a székesegyház terének egy kis utcájára nézett, örült, hogy öntözhetette őket és ezzel az ürüggyel kihajolhatott nézni a járókelőket. — Micsoda rossz ízlés, azt lesni, amihez semmi kö-zünk... — mondta az apja; nénje, Karolina pedig hozzátette: — Az ám, vadászni menni! — És máris kész volt az összecsapás.

És a kihajolgatás a hálósoba erkélyéről, meg a virágcserepek öntö-zése meghozta a gyümölcsét. Tristán Ibáñez de Gamonalnak — hasonló-képpen nemesi családból, mégpedig a legősibbek egyikéből Lorenza vá-rosában — megakadt a szeme a lumbriai márki kisebbik leányán, amint violaszemével és geránriumajkával ott mosolygott hálósobája erkélyének virágai között. És amikor egy nap ott haladt el a kis utcán, történetesen ráhullt a cserepekből kifolyó öntözővíz. Lujza felkiáltott: „Ó, bocsásson meg, Tristán!” — és a férfi úgy hallotta, mintha egy elvárásolt kastély-ból a fogoly királykisasszony fájdalmas hangja hívná segítségül.

— Ezeket a dolgokat, lányom — mondta neki az apja — komolyan csinálják és annak rendje-módja szerint. Bakfis-csinyekből nem kérek.

— De hát mire céloz ezzel, apám? — kiáltott föl Lujza.

— Majd Karolina megmondja.

Lujza ránézett nénjére, és az ezt mondta:

— Nem gondolom, testvér, hogy nekünk, a lumbriai márkicsalád lányainak, világsúfjára úgy kell tetetni magunknak a szépet, és az er-kélyről édelegni, mint a mesteremberek lányainak. Erre valók voltak a virágok?

— Kérjen bebocsátást ez a fiatalember, — mondta ki a szentenciát az apa, — a magam részéről semmi kifogásom ellene, így aztán szépen elrendeződik minden. Mit szólsz hozzá, Karolina?

— Nekem sincs semmi kifogásom — mondta a lány.

És Tristánt bevezették a házba, mint Lujza formális kérőjét.

Folyt a kártyaparti, a márkiné ott szundikált a szalon egyik sarkában, Karolina és Lujza pedig hímeztek vagy csipkét vertek, és suttogva beszél-gettek Tristánnal. Arra vigyáztak, hogy a férfit sohasem hagyják egyedül Lujzával, hanem csak a két nővérrel együtt. Ebben az apa nagyon éber volt. Azzal viszont nem törődött, hogy Karolina néha egyedül fogadta leendő sógorát, hiszen így jobban megtaníthatta a házi hagyományokra és szokásokra.

*

A kártyatársaság tagjai, a ház személyzete, sőt még a falu ama lakói is, akiket érdekelt a nemesi ház titka, a következő megfigyelést tették: Nem sokkal azután, hogy Tristán bebocsátást nyert, mint a márki kisebbik lányának vőlegénye, a megszentelt hagyományú család szellemi lég-köre mintha elnehezedett és elborult volna. A márki még hallgatagabb lett, az úrhölgy többet panaszkodott a zajra, mint valaha, pedig a zaj kisebb volt, mint valaha. Mert a két nővér között ugyan nagyobb és izga-tottabb civakodások folytak, mint azelőtt, de csendesebben. Amikor össze-akadtak a folyosón és az egyik meglökte a másikat, vagy éppen belecsi-pett, mintegy hangfogóval csinálták mindezt, és elfojtották a panaszt.

Csak egyetlen egyszer hallotta Marianna, az öreg szolgáló, hogy Lujza így kiabált: — Hát meg fogja tudni az egész város; igen, az egész város megtudja! Kimegyek az erkélyre a székesegyház tere fölött és kikiabálom az egész világnak! — Hallgass! — nyögött föl a márki, és aztán egy olyan kifejezés következett, olyan hallatlan abban a házban, hogy Marianna ijedtében tüstént elfutott az ajtótól, ahol hallgatózott.

Néhány napra rá a márki elment Lorenzából és magával vitte nagyob-bik leányát, Karolinát. Távolléte idején Tristán nem mutatkozott a ház-ban. A márki egyedül tért vissza, és egy este kötelességének tartotta némi felvilágosítással szolgálni az asztaltársaságnak.

— Szegény lány nem érzi jól magát — mondta, miközben mereven nézett a gyóntatóra, — az idegeivel van valami baj, és ez minden jelen-téktelen dologért állandó egyenetlenkedésre viszi, például a nővérével, akit különben imád. Elvittem, hogy helyrejöjjön. — Senki sem felelt egy szót sem.

Néhány nap múlva családi körben, szűk családi körben megkötötték a házasságot Tristán Ibáñez de Gamonal és a lumbriai márki úr ökegyel-mességének kisebbik leánya között. Külső vendég nem is volt jelen más, mint a főlegény anyja és a kártyaparti tagjai.

Tristán az apóához költözött lakni, és a tágas ház belseje még job-ban elsüllyesedett és elsötétült. Az új asszony hálószobájának erkélyén elhervadtak a virágok, mert nem volt aki gondozza őket; az úrnő többet aludt, mint valaha, az úr pedig hallgatagon, lehajtott fejjel kószált az utcáról beáradó napfény elől lezárt szalonban, akár egy kísértet. Érezte, hogy az élet cserbenhagyja, és görcsösen kapaszkodott beléje. Lemondott a kártyapartiról; ezzel mondott mintegy istenhozzádot a világnak, ha ugyan valaha is ebben a világban élt. — Nincs már fejem a játékhoz — mondta bizalmasának, a gyóntatónak — minden percben máshová gondolok, és a kártya már nem szórakoztat; csak az marad hátra, hogy ké-szüljek a jó halálra.

Egy reggel szélütéssel ébredt. Alig emlékezett valamire. De amint kezdett magához térni, mintha még kétségbeesettebben ragaszkodott volna az élethez. „Nem, nem halhatok meg, míg nem látom, mire válik el a dolog.” És a lányától, aki az ágyához vitte az ételt, aggodalmasan kérdezte: — Hogy megy? Késik még? — Már nem soká, apám. — Mert nem megyek el, nem szabad elmennem, amíg nem fogadom az új márkit; hiszen fiúnak kell lennie, férfinak! Hiányzik az ember ennél a háznál, és ha nem is Suarez de Tejada lesz, Rodrigueznak fogják hívni, és ő lesz a lumbriai márki. — Ez nem tőlem függ, apám... — Hiszen még csak az hiányoznék, lányom, — és remegett a hangja, miközben ezt mondta, — hogy miután a házunkba tolakodott ez a... Hübele Balázs, ne adna nekünk egy márkit... Képes volt rá, hogy... — A szegény Lujza sírt. És Tristán olyan volt köztük, mint a bűnös, néha meg mint a szolgálta.

A nyomorult öregúr izgatottsága tetőfokára hágott, amikor meg-tudta, hogy leánya készül megszülni gyermekét. Egész testében remegett a várakozás lázától. — Nagyobb gondot kellett viselni rá, mint a szülő-nőre — mondta az orvos.

— Ha Lujza világra hozta a gyermeket, — mondta a márki a ve-jének, — ha fiú, ha márki, hozd be nekem rögtön, hogy lássam, hogy nyugodtan meghalhassak; hozd be te magad.

Amikor a márki meghallotta azt a kiáltást, felült az ágyban és sze-mét kémlelve szögezte az ajtóra. Kevéssel utóbb belépett Tristán, bűn-

bánóan hozva a jól bepólyált gyermeket. — Márki! — kiáltotta az öreg. — Igen! — Az öregúr egy kicsit előredőlt, hogy megvizsgálja az újszülöttet, egy dadogó és reszkető csókot nyomott rá, a halál csókját, és rá sem nézve a vejére, súlyosan, eszméletlenül visszaesett vánkósára. Két nap múlva meghalt, anélkül, hogy közben magához tért volna.

Fekete gyászlepellet fődtek el a ház homlokzatán a címert; a lepel fekete színét nyomban kezdte kiszívni a nap, amely szinte egész nap sütötte. És a gyász levegője mintha átjárta volna az egész házat; nem hozott bele vidámságot a gyermek sem.

Az anyát, a szegény Lujzát nagyon legvöngitette a szülés. Kezdetben hozzáfogott szoptatni a kicsit, de abba kellett hagynia. — Fízetett emlé... fízetett emlé... — sóhajtotta. — Most hát, Tristán, neveld föl a márkit! — mondta a férjének.

Tristán valami megnevezhetetlen szomorúságba esett, és úgy érezte, hogy egyre öregszik. — Olyan vagyok, mint a háznak valami függvénye, majdnem mint egy bútorarab — mondta magában. És el-elnézte az utcáról Lujza egykori hálószobájának erkélyét, ezt az immár virágoserepek nélkül búslakodó erkélyt.

— Ha megint virágokat tennék az erkélyedre, Lujza... — kockáztatta meg egyszer a feleségének.

— Itt nincs más virág, mint a márki — felelte az neki.

A szegény embernek fáj, hogy nem hívja másképp a fiát, csak márkinak. Elszökött hazulról és a székesegyházba menekült. Máskor eltávozott, senki sem tudta, hová. És a legjobban az ingerelte, hogy a felesége még csak nem is volt kíváncsi rá.

Lujza érezte, hogy meghal, hogy cseppenként olvad el az élete. — Úgy folyik ki belőlem az élet, mint egy vékony vizsugár, — mondta, — érzem, hogyan hígul a vérem, zúg a fejem, és ha még élek, csupán azért van, mert csak nagyon lassan halok meg... És egyedül óerte sajnálom, az én kis márkimért, csakis érte...! Milyen szomorú az élet ebben a naptalan házban!... Azt hittem, hogy te, Tristán, elhozod nekem a napot, a szabadságot, a vidámságot; de nem, te semmi mást nem hoztál, mint a kis márkit...! Hozd ide nekem! — És elhalmozta lassú, remegő és lázas csókokkal. És noha beszéltek egymással, férj és feleség közé a fagyos csönd függőnye húzódtott. Semmit sem szóltak arról, ami legjobban kínozza agyukat és szívüket.

Amikor Lujza érezte, hogy élete fonala elszakadóban van, rátette hideg kezét a gyermek, a kis Rodriguez fejére, és azt mondta az apának: Vigyázz a márkira! Szenteld az életedet a márkinak! Ó, és neki mond meg, hogy megbocsátok! — És nekem? — nyögött fel Tristán, — Neked? Neked nincs szükség bocsánatra! — Ezek a szavak mint valami rettenetes ítélet szakadtak rá a szegény emberre. És röviddel elhangzásuk után özvegyen maradt.

*

Özvegyen, fiatalon, tekintélyes vagyonnak — fia, a márki vagyónának — gazdajaként, fogolyként abban a gyászos nagy házban, amely zárva volt a nap elől, egyedül néhány esztendő emlékeivel, amelyek neki már igen-igen régieknek tűntek. Az ebédutáni órákat a ház hátsó részén töltötte, a repkénytakaró előtt, hallgatva a folyó zúgását. Kis idő múlva újra összehívta a kártyapartikat. És hosszú órákat töltött bezárkózva a gyóntatóval, — azt mondták, az elhunyt márki papírjait vizsgálják át és végrendelete ügyét rendezik.

De ami aztán egy napon Lorenza egész városának elég beszélőnivalót adott, az az volt, hogy Tristán, néhány napi távollét után, Karolinával tért vissza a nagy házba, — Karolinával, sógornőjével, s immár új feleségével. Hát nem azt mondták, hogy apácának ment? Hol és hogyan élt ez alatt a négy év alatt?

A visszatérő Karolina arrogánsan viselkedett és valami szokatlanul kihívó égett a tekintetében. Visszatérése után legelőször is letépette a gyászleplelt a családi címerről. — Hadd süsse a nap, — kiáltott, — hadd süsse a nap, és képes vagyok megparancsolni, hogy kenjék be mézzel, hadd lepjék a legyek. — Azután megparancsolta, hogy tépjék le a repkényt. — De Karolina, — könnyögött Tristán, — hagyj ezt a limlomot!

A gyermek, a kis márki, azonnal megérezte új anyjában az ellenséget. Nem volt hajlandó mamának hívni, hiába kérte az apja; mindig nagynéninek szólította. — De hát ki mondta meg neki, hogy a nagynénje vagyok? — kérdezte Karolina. — Talán Marianna? — Nem tudom, asszony, nem tudom, — felelte Tristán, — de itt valahogy mindent tudnak. — Mindent? — Igen, mindent; úgy látszik, ez a ház fecsegi ki mind... — Hát akkor mi hallgassunk.

Úgy látszott, hogy a tágas házban az élet valami fanyar hevességben sűrűsödött össze. A házaspár nagyon keveset jött elő a szobájából, Karolina ott tartotta Tristán. Közben pedig a kis márki a szolgák kényére volt hagyva; azonkívül egy tanító járt oda mindennap, hogy betűvetésre tanítsa, meg a gyóntató, aki vallási nevelésére ügyelt.

Újból összeült a kártyaparti; de Karolina közben ott ült a férje mellett, figyelemmel kísérte hívásait, és irányította. S mindenki megfigyelte, hogy csak az alkalmat kereste, hogy a kezét a kezére tegye, és állandóan a karjára támaszkodott. Mikor pedig tizet ütött, azt mondta neki: — Tristán, ideje már! — Hazulról Tristán csak a feleségével ment el; Karolina csak úgy csüngött a karján, és kihívó tekintettel söpörte végig az utcát.

*

Karolina terheossága nagyon kínos volt. És úgy látszott, nem is kívánja az eredményét. Amikor megszülte gyermekét, látni sem akarta. És mikor megmondták neki, hogy kislány, és sorvadtnak, betegesnek született, szárazon csak ennyit válaszolt: — Igen, a mi büntetésünk! — S amikor kevéssel utóbb a szegény kis teremtés haldokolni kezdett, az anyja ezt mondta: — Amilyen élete lett volna...

— Te így nagyon egyedül vagy, — mondta évek múlva Karolina egy nap unokaöccsének, a kis márkinak, — társaságra van szükséged, és valakire, aki a tanulásban ösztönözzön. Így hát apád meg én elhatároztuk, hogy idevesszük egy kis unokaöccsünket, aki egyedül maradt...

A gyermek, aki akkor már tíz éves volt, koraérett, beteges, szomorú kisfiú, elgondolkozva hallgatott.

Amikor megjött a másik, a betolakodó, az árva, a kis márki védőállásba helyezkedett, és egész Lorenza városa mást sem tett, mint a rendkívüli eseményt tárgyalt. Mindenki azt hitte, hogy mivel Karolina nem tudta elérni, hogy saját fia legyen, elhozta a fogadottat, a betolakodót, hogy bántsa és elnyomja a másikat, a testvéréét.

A két gyermek azonnal ellenségnek tekintette egymást, mert ha az egyik parancsoló természetű volt, a másik nemkevésbé. — Hát te kinek hiszed magad, — mondta a kis Pedro Rodrigueznek, — hogy amért

márki vagy, parancsolgatsz nekem...? Ha sokat kellemetlenkedsz, elmegyek és egyedül hagylak. — Hagyj egyedül, éppen úgy akarok maradni, te meg menj vissza a tiedhez. — De odaérkezett Karolina, és egy „gyerekek!”-kel elérte, hogy csak csendben méregették egymást.

— Bácsikám, — (mert így hívta), ment mondani egyszer a kis Pedro Tristánnak, — én elmegyek, el akarok menni, vissza akarok menni a nagynénéimhez; nem állok ki Rodriguezzel; mindig azt vágja a fejemhez, azért vagyok itt, hogy szolgáljak neki, kegyelemkenyéren tartanak.

— Légy türelemmel, Pedrócska; légy türelemmel; nem vagyok-e én is? — És magához szorítva a fiú fejét, rátapasztotta a száját, és sírt fölötte, sűrű könnyhullatással, hosszan és csöndesen.

Azokat a könnyeket a kisfiú a részvét esőjének érezte. És mély fájdalommal érzett a szegény emberért, a kis márki szegény apjáért...

Aki nem sírt, az Karolina volt.

*

Egy nap, amikor férj és feleség szorosan egymás mellett ült a díványon, egymás kezét fogva és a szoba üres félhomályába bámulva, civakodás zaját hallották; nyomban rá berontottak a fiúk, izzadtan és fölhevülve. — Elmegyek! Elmegyek! — kiáltotta a kis Pedro. — Menj, menj és ne gyere vissza a házamba! — felelte a kis Rodriguez. De mikor Karolina vért látott a kis Pedro orrlükaiban, úgy ugrott feléje, mint a nőtényoroszlán: — Fiam! Fiam! — És azután, a kis márkihoz fordulva, ezt a szót sziszegte az arcába: — Káin!

— Káin? Talán a testvérem ez? — kérdezte tágranyitott szemmel a kis márki.

Karolina egy pillanatig habozott; aztán, mintegy ökölrel sújtva a saját szívére, rekedten mondta: — Hiszen az én fiam!

— Karolina! — nyögött föl a férje.

— Igen — folytatta a kis márki, — én már sejtettem, hogy a fia, és arra mondják... De azt nem tudjuk, ki az apja, vagy van-e neki egyáltalán.

Karolinát nyomban elöntötte a düh. Szeme szikrázott, ajka reszelt. Fogta a fiát, a kis Pedrot, a térdére ültette, és keményen nézve a férjére fölkiáltott:

— Az apja? Mondd meg neki te, a kis márki apja, mondd meg te Lujza nővérem fiának, mondd meg te don Rodrigo Suárez de Tejada, a lumbriai márki unokájának, mondd meg neki, ki az apja. Mondd meg neki! mondd meg neki! mert ha nem, majd megmondom én! Mondd meg neki!

— Karolina! — könnyöngött Tristán sirva.

— Mondd meg neki! Mondd meg, ki az igazi lumbriai márki!

— Nem szükséges, hogy megmondja, — szólt a fiú.

— Nohát igen: ez a márki, ez és nem te; ez, aki előbb született, mint te, és tölem, az elsőszülöttől, és az apádtól, igen, a te apádtól. És az én fiam, emiatt a címer miatt... De én leveretem a címert és kinyitatók minden erkélyt a napnak, és tenni fogok róla, hogy a fiamat elismerjék annak, aki: márkinak.

Aztán nagy hangon szölongatni kezdte a szolgálkat, és az úrnőt, aki már szinte a második gyermekség bárgyúságában szunyókált. És amikor előtte volt mindenki, elrendelte, hogy minden erkélyajtó álljon tárva nyitva, s fennhangon, nyugodtan elkezdte mondani:

— Ez, ez a márki, ez az igazi lumbriai márki; ez az elsőszülött. Ez az a fiú, aki Tristántól született nekem, ettől a tulajdon Tristántól, aki most elbűjűk és sír; akkor született, amikor megkötötte a házasságot a nővéremmel, abban a hónapban, amikor összeházasodtak. Apám, a kegyelmes lumbriai márki, föláldozott engem az elveinek, és talán a nővérem is kompromittálva volt, akárcsak én...

— Karolina! — nyögött föl a férj.

— Hallgass, ember, mert ma mindent ki kell mondani. A te fiad, a ti fiatok vért fakasztott: nem kék vért, nem! hanem pirosat, égőpirosat, a mi fiunkét, az én fiamét, a márkiét...

— Micsoda zaj, Istenem! — panaszkodott az öregasszony, összekuporodva egy karosszékekben a sarokban.

— És most — folytatta Karolina, a szolgálkhoz intézve szavát — menjetek és kürtöljétek szét a dolgot az egész városban; mondjátok el a tereken és az udvarokban és a kutaknál, amit hallottatok tőlem; hogy hallja mindenki, hogy ismerje meg mindenki, milyen folt esett a címeren.

— De hiszen az egész város tudja már... — suttogta Marianna.

— Hogyan? — kiáltott Karolina.

— Igen, asszonyom, igen; mindenki rebesgette...

— És mi ezért éltünk így, Tristán, hogy megőrizzünk egy titkot, amely szájról-szájra járt, hogy megóvjunk egy rejtélyt, ami senkinek sem volt az, hogy takargassunk néhány hamis látszatot? Nyomorúság, semmi más! Nyissátok ki azokat az erkélyeket, hadd jöjjön be a fény, minden fény, és az utca pora, és a legyek! És a címert még holnap leveretem. És minden erkélyre virágcserepeket teszünk, és mulatságot rendezünk, meghívjuk rá a város népét, az igazi népet. De nem; a mulatság aznap lesz, amikor ezt az én fiamat, a ti fiatokat, akit a gyöntató a bűn fiának hív, holott az igazi bűn az volt, ami a másik fiút hozta a világra — aznap, amikor ezt elismerik lumbriai márkinak.

A szegény kis Rodriguezt a terem egyik zugából kellett előkeríteni. Sápadt volt és lázas. És nem akarta többé látni sem az apját, sem a testvérét.

— Intézetbe adjuk — mondta ki az ítéletet Karolina.

*

Égész Lorenza városában másról sem beszéltek ezután, mint arról a férfias szilárdságról, amellyel Karolina vitte előre terveit. Mindennap ki-sétált, karjánál fogva vitte magával a férjét, mint valami rabot, és kezén vezette leánykori fiát. Tárva-nyitva tartotta a tágas ház minden erkélyét, és a nap szívta a karosszékek selymét, sőt rátűzött az ősök arc képeire is. Minden este fogadta a kártyaparti résztvevőit, akik nem merték visszautasítani meghívását, és ő maga játszott Tristán kártyáival, míg az ott ült az oldalán Megcirógatta az asztaltársaság előtt, megveregette az arcát, és azt mondta neki: — Micsoda nyavalyás ember is vagy te, Tristán! — Azután a többieknek: — Szegény kis férjecském nem tud egyedül játszani! — És mikor elmentek, azt mondta az urának: — Az a kár Tristán, hogy nincs több gyermekünk... az után a szegény kislány után... az, igen, a bűn gyermeke volt, az, és nem a mi kis Pedrónk... de most neveljük föl ezt, a márkit!

Keresztülvitte, hogy az ura ismerje el a fiút a magáénak, mint aki azelőtt született, hogy ő, az apja, házasságot kötött, és kezdett lépéseket tenni, hogy a fia, a kis Pedro örökölje a márki címet. A másik, a kis Rodriguez közben ott emésztődött dühében és bánatában egy intézetben.

— Legjobb lenne, — mondta Karolina, — ha szerzetesi hivatást érezne; te nem éreztél sosem, Tristán? Mert szerintem inkább született barátoknak, mint akármi másnak...

— És te mondd ezt, Karolina... — merészelt megjegyezni könnyő-
röge a férje.

— Igen, én; én mondom, Tristán! És ne bízd el magad azért, ami történt és amit a gyóntató a mi bűnünknek nevez, apám pedig, a márki, a címerünk foltjának mondott. A mi bűnünk? A tied nem, Tristán; a tied nem! Én voltam az, aki elcsábítottalak téged, én! Ó, a gerániumok között, ő, aki megöntözte a kalapodat, a kalapodat, de nem a fejedet, a cserepei vízével, ő csalt ide, a házba; de én voltam az, aki megszerze-
tek. Emlékezzél csak! Én akartam lenni a márki anyja. Csakhogy nem számoltam a másikkal. És a másik erős volt, erősebb, mint én. Azt akar-
tam, hogy lázadj föl, de te nem tudtál, nem voltál képes föllázadni...

— De Karolina...

— Igen, igen, nagyon jól tudom mindazt, ami volt; tudom. Te min-
dig olyan gyöngé ember voltál. És az volt a bűnöd, hogy hagyta, hogy
megházasítsanak vele; ez volt a te bűnöd. Mit kellett kiállnom miatta-
tok! De én tudtam, hogy a testvérem, hogy Lujza nem fogja kibírni az
árulását meg a te szégyenedet. És vártam. Vártam türelmesen, szoptatva
a fiamat. És hogyan szoptattam, mikor kettőnk közt ott lappangott a ret-
tetes titok! A bosszút csöpögtettem beléje! Annak neveltem — és
neked, az apjának...

— Igen, hogy megvessen...

— Nem, nem hogy megvessen! Én talán megvetlek?

— Hát mi egyebet?

— Szánlak! Te fölbresztetted a testemet, és vele elsőszülötti gőgö-
met. Hiszen senkisé is juthatott el hozzám csak az apám útján és rajta
keresztül... hiszen én nem járkáltam kihajolni az erkélyre, lemosolyogni
az utcára, mint a nővérem... hiszen ide férfi nem tette be a lábát más,
mint mezei parasztok, vagy ezek a kártyapartnerék, esetleg még a kán-
táló parasztok... És amikor beléptél ide, megéreztettem veled, hogy én
vagyok a nő, én és nem a testvérem... Akarod, hogy emlékedbe idéz-
zem a bukásodat?

— Nem, az Istenért, Karolina, ne!

— Igen, jobb is, ha nem hozom eszedbe. És most bukott ember
vagy. Látod, nem mondtam-e, hogy barátoknak született? De nem, nem,
te azért született, hogy én legyenek a lumbriai márki, don Pedro Ibáñez
del Gamonal és Suárez de Tejada anyja. Mert belőle embert csinálók.
És új címerpajzsot veretek neki, bronzból, nem kőből. Mert azért veret-
tem le a kőből valót, hogy bronzból valót tegyek a helyére. És abba egy
vörös foltot, vérvöröset, a piros vér színét, olyan pirosat, mint az a vér,
amit a testvére, a féltestvére, a te másik fiad, az árulás és a bűn fia fa-
kasztott az arcán, olyan pirosat, mint az én vérem, mint az a vér, amit
te fakasztottál belőlem... Ne szomorkodj — és miközben ezt mondta,
fejére tette a kezét —, ne gyötörd magad, Tristán, én emberem... És
nézz ide, nézd az apám képét és mondd meg, te aki láttad őt meghalni,
mit szólna, ha látná a másik unokáját, a márkit... Ó, aki elhozta ve-
led magához a te fiadat, a Lujza fiát! Egy rubint fogok tetetni a bronz
címerpajzs közepébe, és a rubin szikrázni fog a napban. Hát mit gon-
doltatok, hogy ebben a házban nincsen vér, piros vér, piros és nem kék?
És most, Tristán, mihelyt elaludt a mi fiunk, a piros vérű márki, men-
jünk lefeküdni.

Tristán úgy hajtotta le a fejét, mint akit századok súlya nyom.